

Strategieën voor een effectief talenbeleid in de basisschool

Marieke Vanbuel en Pandora Versteden

**school
onderzoek**

Interactieve inspiratiedag
voor leraren en onderzoekers

/ 08.03.2021

Twee scholen, elk een talenbeleid

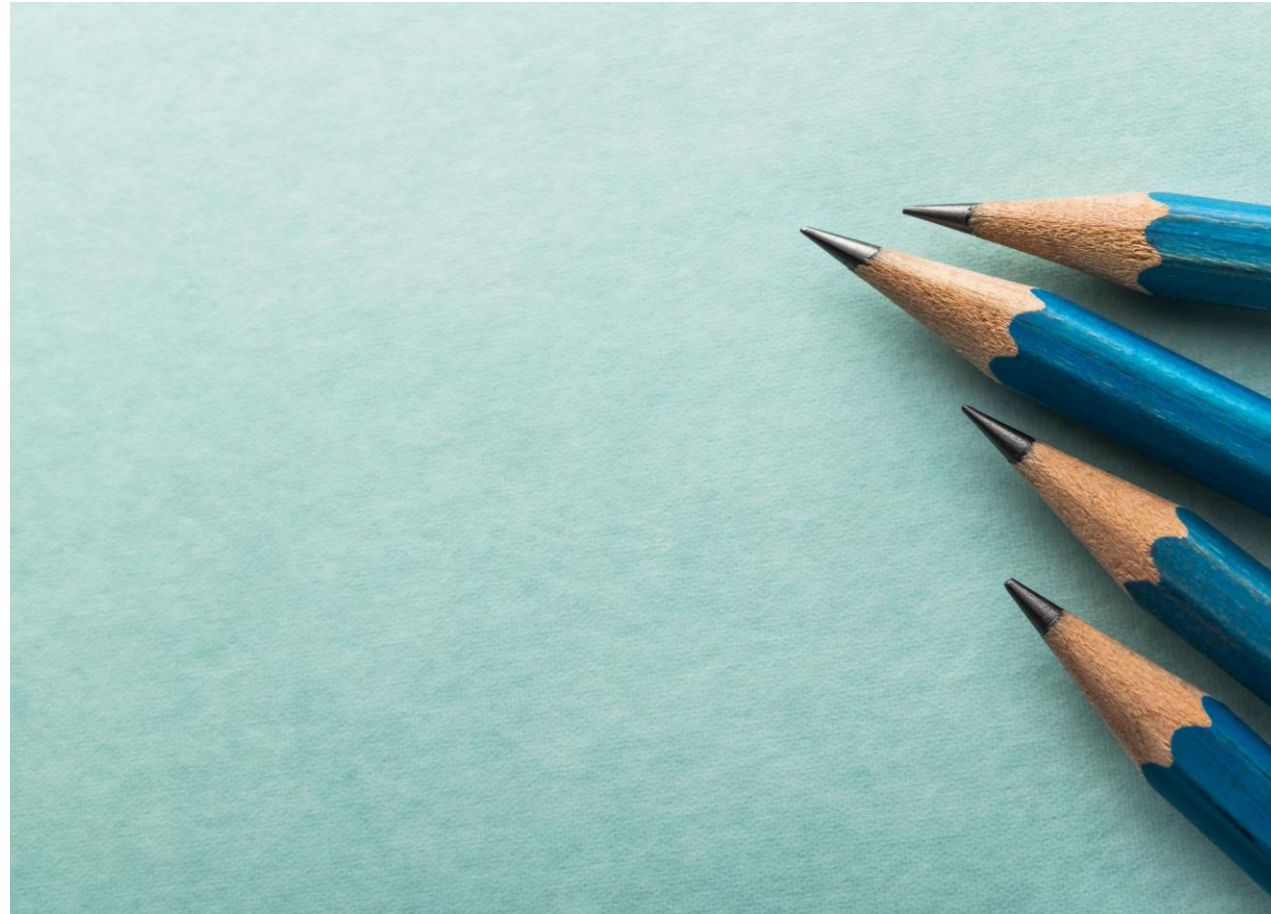

de regenboog

't springveld

Waar lopen jullie tegenaan bij het uitbouwen van een talenbeleid?

Waar lopen jullie
tegenaan bij het
uitbouwen van
een talenbeleid?

Acties belanden in de kast

Niet iedereen is het eens met de gekozen doelen en acties

Veel verschillende acties die niet op elkaar afgestemd zijn

Niet iedereen vindt het nodig

De tijd ontbreekt ons, we hebben niet het juiste materiaal...

We weten niet wat het beste werkt

We doen veel, maar we weten niet of het werkt

Taalstimulerende maatregelen in de praktijk. Case-studies naar talenbeleid in lagere scholen

Samenvatting

De Vlaamse overheid stimuleert scholen al een aantal jaren om een actief talenbeleid te voeren. Scholen krijgen daarvoor heel wat vrijheid en verantwoordelijkheid. Een schoolbeleid implementeren is echter geen eenvoudige klus. In deze kwalitatieve studie gingen we na hoe zes lagere scholen hun talenbeleid vormgeven: Welke maatregelen nemen ze om de taalontwikkeling van leerlingen te stimuleren? Welke strategieën hanteren ze om hun talenbeleid te implementeren in de volledige school? En wat maakt het talenbeleid in de ene school effectiever voor de taalontwikkeling van leerlingen dan in de andere? Met de inzichten uit deze studie hopen we het Vlaamse onderwijsbeleid te informeren en het talenbeleid in scholen te versterken.

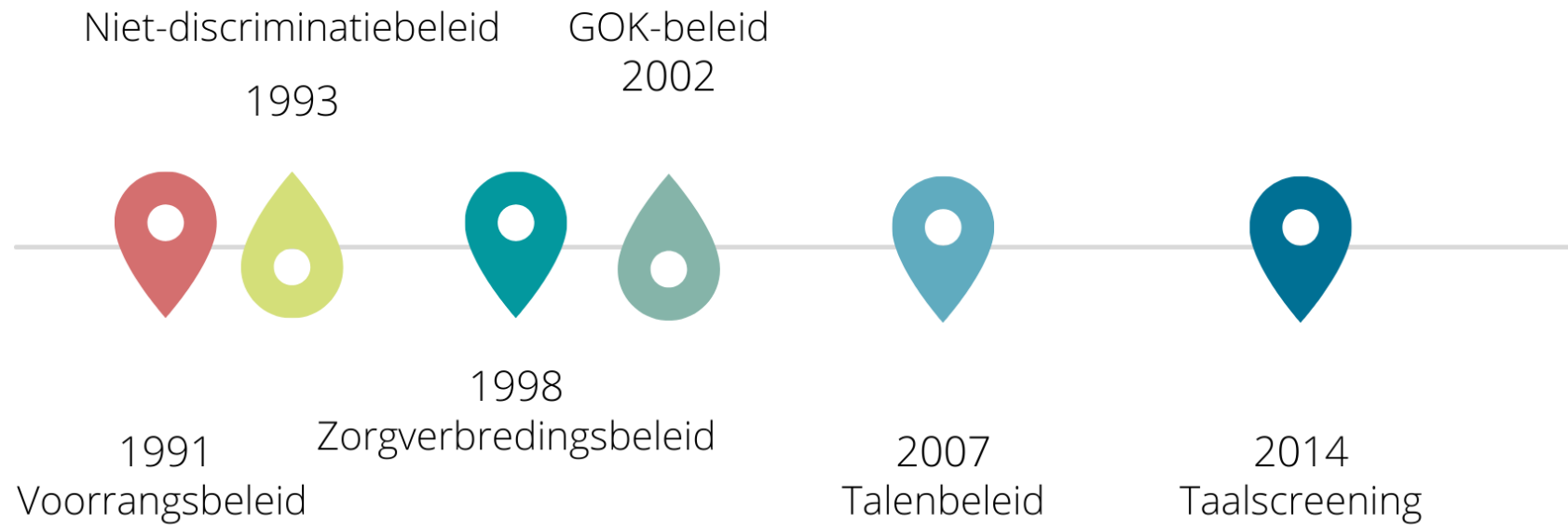

Een talenbeleid in elke school

“We willen in Vlaanderen **goed talenonderwijs** voor de taalvaardige leerlingen – waarmee die zo ver mogelijk kunnen springen – en **sterk talenonderwijs** voor de minder taalvaardigen – waarmee die over een hoge basislat geraken. Dat is nodig als het onderwijs zowel wil bijdragen **tot minder ongelijkheid** tussen kinderen als tot onze eigen en **internationale ambities inzake taalvaardigheid.**”

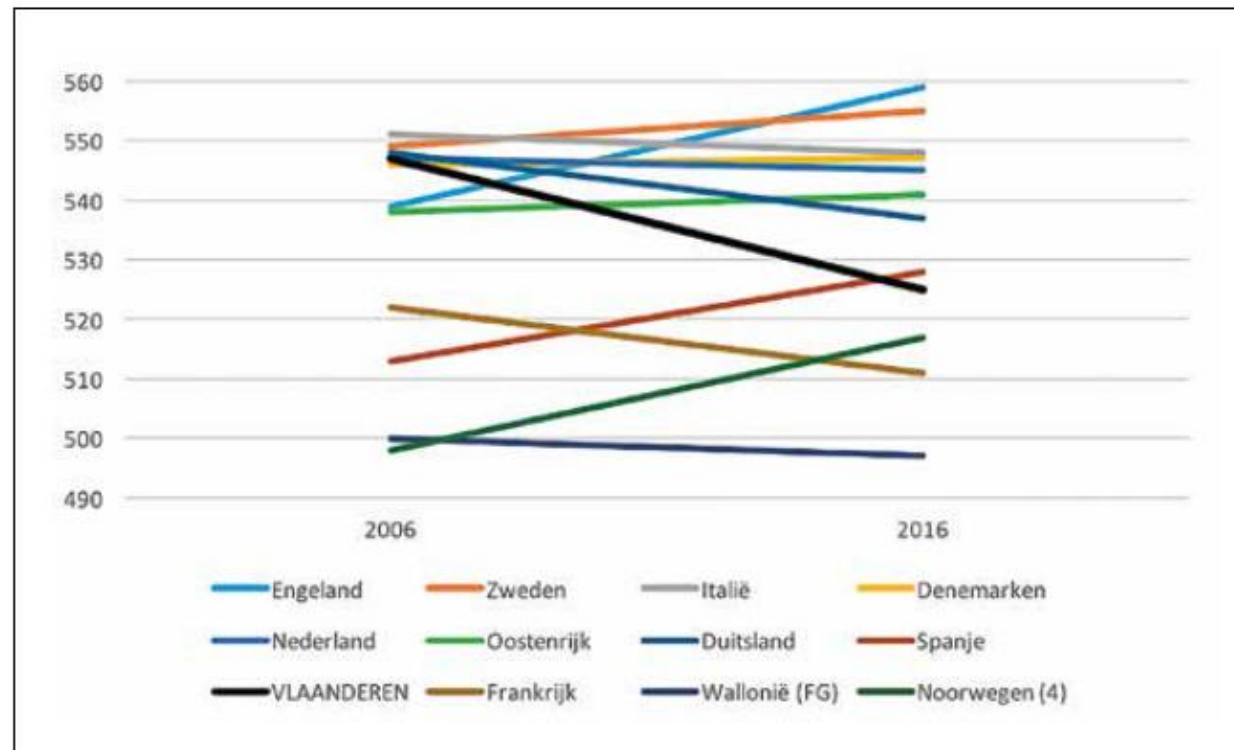
(Vandenbroucke, 2007)

We zetten meer dan ooit in op taal ...

... en toch gaat het niet zo goed met de taalvaardigheid van onze leerlingen.

Figuur 9. Evolutie van de gemiddelde prestaties voor begrijpend lezen in West-Europa tussen 2006 en 2016

Er is veel bereidheid rond talenbeleid ...

- Zeker **60%** van de scholen heeft een **uitgewerkt talenbeleidsplan**
(Onderwijsinspectie, 2015; Vanbuel et al., 2020)
- **2/3** beleidsleden vinden taalstimulering een **prioriteit** voor de school
(Vanbuel et al., 2020)
- Ruim **80%** van de leerkrachten vindt **aandacht voor taalontwikkeling** in elke les belangrijk, en zegt dat ook te doen (Vanbuel et al., 2020)

... maar veel scholen zijn zoekende

- 40% van de beleidsleden geeft aan dat **andere zaken** momenteel **in de weg** staan
- Slechts 20% van de beleidsleden vindt het **duidelijk** wat er van de school wordt verwacht met 'talenbeleid' en voelt zich voldoende **ondersteund**
- 40% van de leerkrachten geeft aan dat niet iedereen **op de hoogte** is van de taalstimuleringsmaatregelen

(Vanbuel et al., 2020)

Wat is een goed talenbeleid?

“De structurele en strategische poging van een schoolteam om de onderwijspraktijk aan te passen aan de taalleerbehoefte van de leerlingen met het oog op het bevorderen van hun algehele ontwikkeling en het verbeteren van hun onderwijsresultaten”

(Van den Branden, 2010)

De twee dimensies van een goed talenbeleid

Vier talenbeleidstypes

- 1) Papieren talenbeleid
- 2) Spooktalenbeleid
- 3) Willekeurig talenbeleid
- 4) Strategisch talenbeleid

Hoe kunnen we hun talenbeleid versterken?

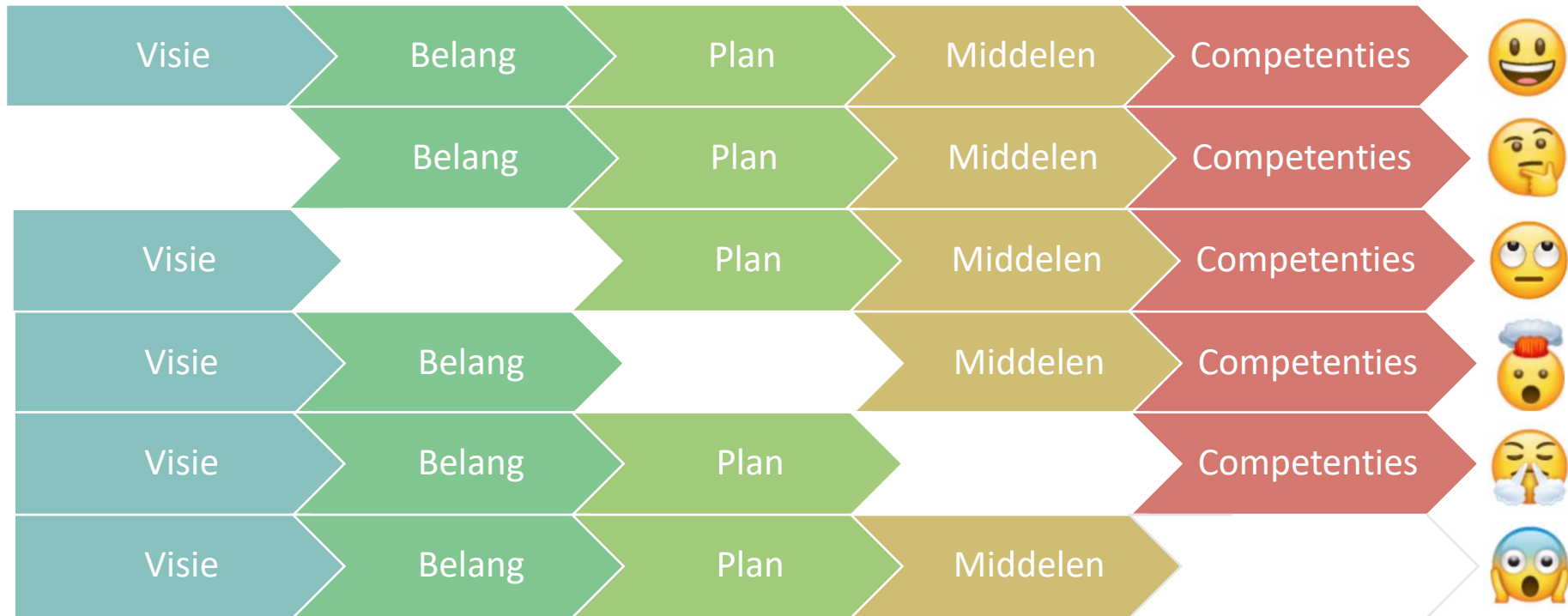

de regenboog

't springveld

Verandering in klaspraktijk succesvol realiseren

Bron: Tim Knoster

Hoe kunnen we hun talenbeleid versterken?

de regenboog

Papieren talenbeleid

0%

Spooktalenbeleid

2%

Willekeurig talenbeleid

76%

Strategisch talenbeleid

22%

Hoe kunnen we hun talenbeleid versterken?

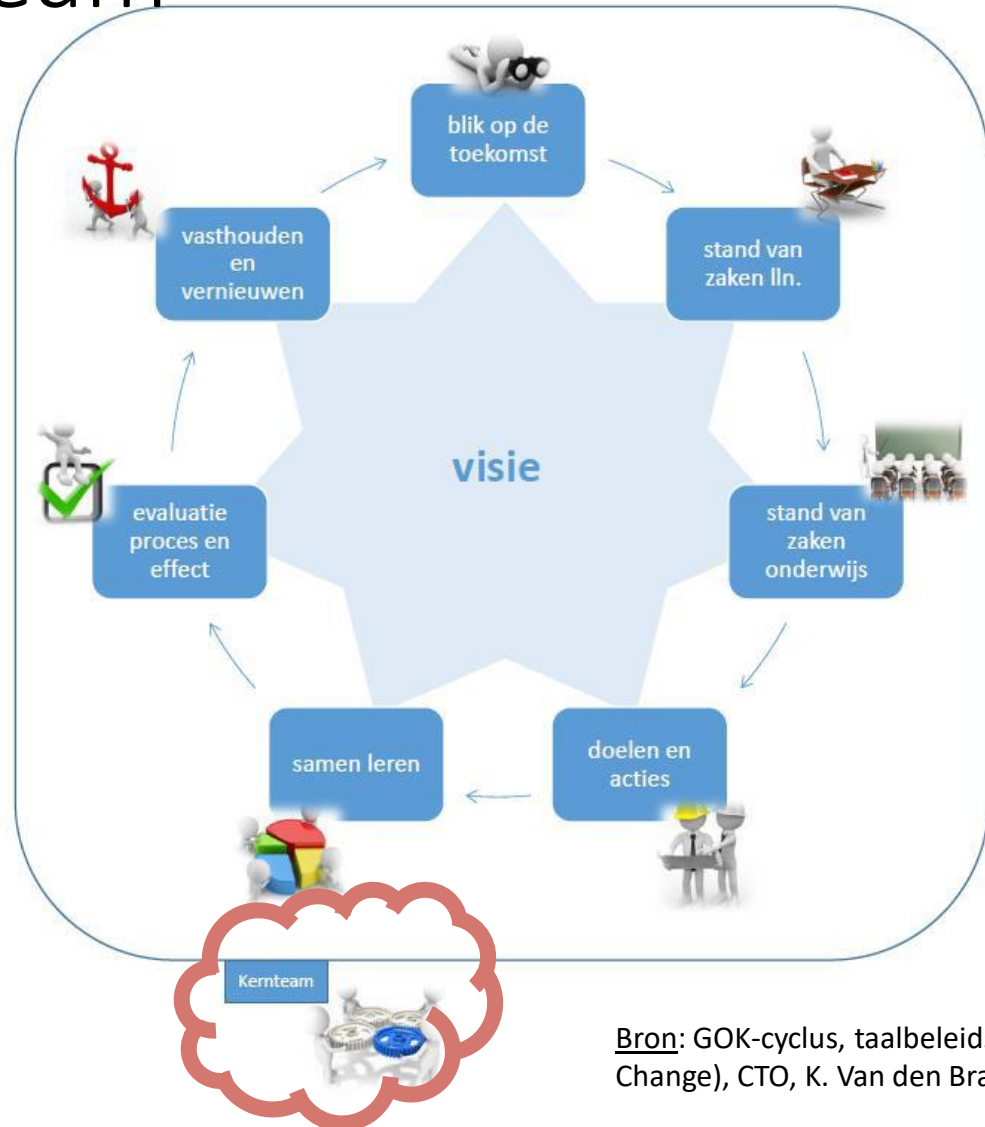
de regenboog

- Leeromgeving voor leraren
 - Collectief leren
 - Materialen
 - Partnerschappen
- Effectief taalonderwijs
 - Focus op onderwijs in de klas
 - Evidence-based

Werken vanuit een kernteam

Samenspel van top-down- en bottom-up-processen

Kernteams doorlopen de talenbeleidscyclus met hun team

- Taalpraktijken versterken
= doorlopen van een **veranderingsproces**
- Verschillende fases
 - Alle fases doorlopen: grootste kans op succes
- Een schooleigen kernteam begeleidt het proces

Bron: GOK-cyclus, taalbeleidscyclus, J.P. Kotter (Leading Change), CTO, K. Van den Branden (Onderwijs vd 21ste E)

Het kernteam behoudt een *helicopter view*

Het kernteam kan **afstand nemen** van de dagelijkse praktijk in de school.

Het kernteam bekijkt vanuit een **breder visie** op taalonderwijs welke ontwikkeling gewenst is voor de school.

Hoe kunnen we hun talenbeleid versterken?

Papieren talenbeleid

9%

Spooktalenbeleid ✓

79%

Willekeurig talenbeleid

4%

Strategisch talenbeleid

9%

't springveld

Hoe kunnen we hun talenbeleid versterken?

- Leeromgeving voor leraren
 - Collectief leren
 - Materialen
 - Partnerschappen
- Effectief taalonderwijs
 - Focus op onderwijs in de klas
 - Evidence-based

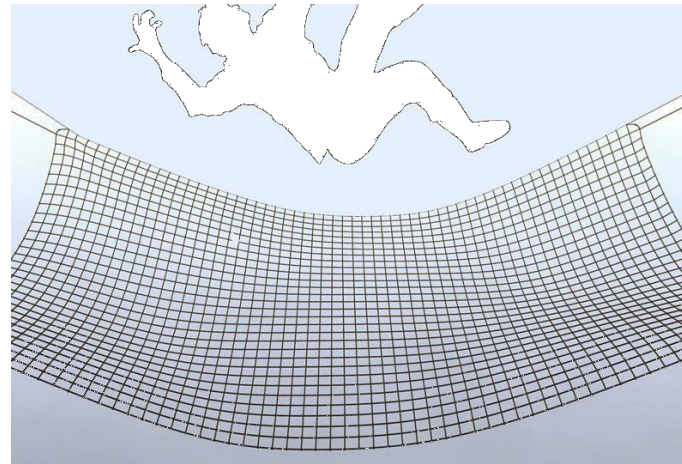
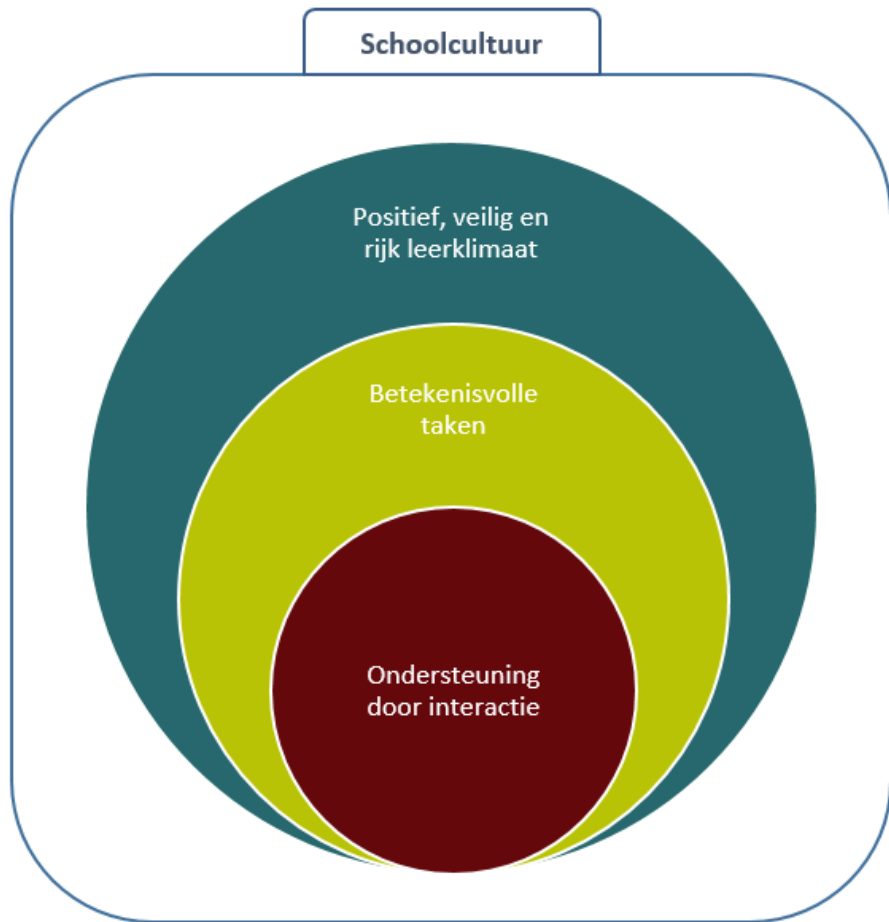

't springveld

Werken met schoolinterne coaches

De leerkracht maakt het verschil

Taken van de schoolinterne coach

- Inhoudelijk
- Praktisch
- Mentaal

Kernteam talenbeleid

Taken van de schoolinterne coach

- *'Ik ben een beetje **bewaker** van ons taalbeleidsplan dat ervoor zorgt dat de taalvaardigheid van onze kinderen groter wordt. Dat we de dingen die we tijdens de eerste twee jaren van het taaltraject kregen aangereikt zo goed mogelijk **implementeren in onze dagelijkse werking**. Dat we niet vastroesten in ons oude doen en dat we **aan taal meer aandacht** besteden.'*
- *'In deze school wil ik vooral een **rechterhand** zijn voor mijn collega's, iemand waarop ze kunnen vertrouwen, iemand waarvan ze **hulp** krijgen en die naar hen **luistert** wanneer er een probleem is. Dan kunnen we samen zoeken naar oplossingen, samen dingen bespreken.'*
- *'De leerkrachten **begeleiden** en samen zoeken naar manieren om activiteiten te verdiepen. En als ze met vragen zitten of als ze ergens een probleem hebben, samen een **oplossing** zoeken.'*

Opleiding voor coaches

Coachingsvaardigheden

- Reflectiecyclus Korthagen
- Vaardigheden en competenties van de coach
- Omgaan met weerstand
- ...

Krachtig taalonderwijs

- Achtergronden taalverwerving, meertaligheid...
- Stimuleren mondelinge vaardigheden + begrijpend lezen
- Link met executieve functies, gender...

Talenbeleidstrajecten / -begeleiding CTO: 3 verschillende aanpakken doorheen de jaren

1 Kernteams maken beleid

- Kernteams worden opgeleid
- Zij realiseren het veranderingsproces met het team vanuit een focusvaardigheid
- Elke school bepaalt zelf acties

2 Schoolinterne coaches

- Coaches worden opgeleid (inhoudelijk + coachingsvaardigheden)
- Zij coachen hun collega-leerkrachten
- Leerkrachten werken schooloverstijgend samen

3 Collaboratieve zorgnetwerken

- Casusgerichte ondersteuning (cf. vluchtelingen)
- Netwerk van professionele en niet-professionele partners
- Reflecties over aanpakken

Collaboratieve zorgnetwerken

Aan de slag vanuit casussen op leerlingniveau

SOM-labo vluchtelingen (Leuven): collaboratieve zorgnetwerken

Het Steunteam Vluchtelingen komt in actie rond jouw specifieke casus

- Experts uit verschillende sectoren analyseren je casus. Vervolgens nemen ze contact met je op en bekijken jullie samen de mogelijke stappen.
- Ze houden rekening met de noden van zowel kind, klas als school.
- Ze richten waar nodig samen met jou, CLB, zorgcoördinator, de ouders, de directie etc. een duurzaam zorgnetwerk in

Steunteam Vluchtelingen

- Vertrouwd aanspreekpunt
 - Kennismaking met de scholen/leerkrachten/leerlingen
 - Vertrouwd met de Leuvense context
- Vraaggestuurde werking
 - Hulpvraag analyseren
 - Gepaste, multidisciplinaire begeleiding opzetten → waaier aan ondersteuningsmogelijkheden/samenwerkingen
 - Bv. collaboratief zorgnetwerk met directie, ouders, leerkracht, CLB, buurtwerking...
- Ondersteuning op maat
 - Schoolspectifieke werking: inspelen op de noden van de scholen zelf
 - Ondersteuning op kind-, leerkracht- en schoolniveau

Collaboratieve zorgnetwerken als implementatiemodel?

Wat is het effect van gerichte ondersteuning die samen met leerkrachten/ zorgcoördinatoren uitgebouwd wordt voor leerlingen met bepaalde taalnoden?

⇒ Kunnen we via collaboratieve zorg onderwijspraktijken (op klas- en schoolniveau) beïnvloeden?

⇒ Kunnen we verankering realiseren van onderuit?

Welke aanpak zou het beste werken voor
jou/je school?

Bedankt dat u bij onze sessie was!

Vormingen? Materialen? Onderzoek?

⇒ www.cteno.be

⇒ facebook:

marieke.vanbuel@kuleuven.be
pandora.versteden@kuleuven.be